

dr hab. inż. Marian Żuber

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

RECENZJA

monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe na temat:
BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH
W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM
oraz dorobku naukowego i aktywności naukowej
w postępowaniu habilitacyjnym
dr. Bogdana CHMIELIŃSKIEGO

1. Podstawa formalna sporządzenia recenzji

Formalną podstawę opracowania recenzji stanowią *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz *Uchwała Nr 162/IV/2021 Senatu Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie z dnia 20 kwietnia 2021 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu habilitacyjnym dr. Bogdana Chmielińskiego.*

2. Podstawowe dane o Habilitancie

Dr Bogdan CHMIELIŃSKI w 1998 roku, obronił rozprawę doktorską na temat: „*Kształtowanie wartości zawodowych kadetów*” i uzyskał stopień doktora nauk wojskowych w dziedzinie nauk wojskowych, w specjalności: dydaktyka wojskowa, w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie. Co prawda Habilitant nie dołączył do przesłanej dokumentacji kopii dyplomu uzyskania stopnia doktora, jednak informacje na ten temat można znaleźć w jego autoreferacie, a we wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego wykazuje dyplom jako załącznik 2.

Obecnie jest zatrudniony na stanowisku asystenta na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

3. Ocena monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe

W oparciu o art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jako osiągnięcie naukowe Habilitant wskazał monografię „Bezpieczeństwo społeczności lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim” (Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2020, ISBN 978-83-8100-261-5). W tym kontekście poniżej zostanie ono poddane ocenie.

Przedstawiona do recenzji monografia, wskazana jako osiągnięcie naukowe, stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące wraz z załącznikami 269 stron, w tym 15 rysunków, oraz 87 tabel. Monografia została wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w 2020 roku. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz spisu rysunków i tabel.

Przedstawiona monografia jest dziełem mieszczącym się w dziedzinie nauk społecznych oraz w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. W mojej ocenie opracowanie spełnia wymogi monografii, gdyż prezentuje problematykę wyrażoną jej tytułem w sposób oryginalny i twórczy oraz posiada przypisy i bibliografię odnoszącą się do źródeł z jakich korzystał Autor podczas jej opracowywania. Treść dzieła odpowiada tytułowi oraz sformułowanemu celowi, zaś jej struktura jest racjonalna, a podział treści uzasadniony przyjętą konwencją metodologiczną.

Ogólnym celem badań i dociekań była diagnoza wybranych problemów bezpieczeństwa społeczności lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim. Autor zwraca uwagę na szeroki zakres prowadzonych rozważań, co zmusiło go do sformułowania celów szczegółowych, wśród których wymienił (s. 69):

- 1) scharakteryzowanie wpływu uwarunkowań środowiskowych na bezpieczeństwo społeczności lokalnych,
- 2) diagnoza poczucia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym,
- 3) ocena pobytu żołnierzy obcych armii i ich wpływu na bezpieczeństwo mieszkańców lokalnych garnizonów,
- 4) ocena małego ruchu granicznego i jego wpływu na bezpieczeństwo mieszkańców strefy przygranicznej,
- 5) ocena bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim, w tym wpływu drzew w pasie drogowym na bezpieczeństwo kierujących pojazdami,

6) ocena bezpieczeństwa w szkole i jej otoczeniu jako istotnego elementu bezpieczeństwa społeczności lokalnej,

7) ustalenie zagrożeń w środowisku studenckim oraz możliwości ich ograniczenia.

Dla osiągnięcia ogólnego celu badań został określony główny problem badawczy, który sprecyzowano w postaci następującego pytania (s.11): *W jakim stopniu specyfika województwa warmińsko- mazurskiego wpływa na bezpieczeństwo społeczności lokalnych?*

Specyfika, o jakiej mowa w problemie badawczym, według Habilitanta uwzględnia (ss.11, 71) „*położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, trudną historię pełną tragicznych wydarzeń, stosunki ludnościowe, w tym dobrowolne i wymuszone migracje mieszkańców, nabrzmiałe problemy ekonomiczne, społeczne, których w takiej skali nie notuje się w innych częściach kraju*”. Według Autora tak sformułowany problem charakteryzuje duży poziom ogólności, co zmusiło go do sprecyzowania szczegółowych problemów (pytań) badawczych o następującym brzmieniu:

1. *W jakim stopniu uwarunkowania historyczne, geograficzne, demograficzne i społeczne regionu wpływają na poziom bezpieczeństwa mieszkańców?*
2. *Jak mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego oceniają bezpieczeństwo w swoim środowisku lokalnym oraz działalność służb odpowiedzialnych za zapewnienie porządku publicznego (subiektywne poczucie bezpieczeństwa)?*
3. *Jak mieszkańcy oceniają pobyt żołnierzy obcych armii na ich terenie i ich wpływ na bezpieczeństwo społeczności lokalnych?*
4. *Czy wprowadzenie małego ruchu granicznego wpłynęło na poziom bezpieczeństwa mieszkańców strefy przygranicznej?*
5. *W jakim stopniu bezpieczeństwo ruchu drogowego wpływa na bezpieczeństwo społeczności lokalnych? W jakim stopniu drzewa w pasie drogowym wpływają na bezpieczeństwo kierujących pojazdami?*
6. *W jakim zakresie bezpieczeństwo w szkole oraz jej otoczeniu wpływa i determinuje poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnych?*
7. *W jakim stopniu zagrożenia w środowisku studenckim wpływają na bezpieczeństwo uczelni?*

Zarówno cel badań, jak i główny problem badawczy oraz szczegółowe cele i problemy badawcze oddają istotę badań, dając z kolei podstawę do pełnego zastosowania instrumentarium metodologicznego.

W ramach przedstawionej procedury badawczej określono hipotezę główną, która zakłada (s. 11), że *„spuścizna historyczna, sytuacja społeczna i ekonomiczna wpływają na poziom bezpieczeństwa społeczności lokalnych w poszczególnych częściach województwa warmińsko-mazurskiego”*. Przy formułowaniu hipotezy głównej daje się zauważyć pewna niekonsekwencja pomiędzy hipotezą zaprezentowaną na s. 11 oraz hipotezą ze s. 72. *„Specyfika województwa warmińsko-mazurskiego wpływa na bezpieczeństwo społeczności lokalnych”*.

Następnie Autor prezentuje hipotezy szczegółowe, korespondujące ze szczegółowymi problemami badawczymi (ss. 72-73):

1. *Spuścizna historyczna, sytuacja społeczna i ekonomiczna wpływają na poziom bezpieczeństwa społeczności lokalnych w poszczególnych częściach województwa warmińsko-mazurskiego.*
2. *Prawidłowe funkcjonowanie instytucji odpowiedzialnych za zapewnienie porządku publicznego w przestrzeni lokalnej wpływa na wysoką ocenę bezpieczeństwa.*
3. *Żołnierze obcych armii na terytorium Polski przestrzegają prawa miejscowego i własnych wewnętrznych regulaminów, ich pobyt nie wpływa negatywnie na bezpieczeństwo społeczności lokalnych.*
4. *Mały ruch graniczny z Federacją Rosyjską był prawidłowo nadzorowany i kontrolowany, nie wpłynął negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców strefy przygranicznej.*
5. *Drzewa w pasie drogowym (aleje warmińskie), błędy w organizacji ruchu i zła jakość dróg lokalnych wpływają negatywnie na bezpieczeństwo kierujących pojazdami i bezpieczeństwo społeczności lokalnych.*
6. *Wysoki poziom bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole i jej otoczeniu pozytywnie wpływa na ocenę bezpieczeństwa społeczności lokalnych.*
7. *Środowisko studenckie, misja i cele uczelni, więzi społeczne, uwarunkowania ekologiczne, kulturowe i społeczne, zidentyfikowane zagrożenia tworzą podstawy bezpieczeństwa.*

Monografię otwiera **Wstęp**, w którym Habilitant po krótkim wprowadzeniu w problematykę bezpieczeństwa społeczności lokalnych przeszedł do zaprezentowania strony metodologicznej oraz układu treści monografii.

W pierwszym rozdziale wyjaśnił istotę bezpieczeństwa lokalnego na tle bezpieczeństwa ogólnego w oparciu o przegląd prac opublikowanych w tym obszarze. Dokonał przeglądu koncepcji bezpieczeństwa lokalnego w ujęciu podmiotowym oraz przestrzennym. Następnie omówił znaczenia bezpieczeństwa społeczności lokalnych w ujęciu przedmiotowym, w kontekście bezpieczeństwa publicznego, społecznego, ekologicznego oraz kulturowego. Rozdział ma charakter teoretyczny i powstał w oparciu o wybrane pozycje bibliograficzne traktujące o bezpieczeństwie społeczności lokalnych.

Rozdział drugi stanowi rozdział metodologiczny, w którym Autor dokonuje charakterystyki sposobu prowadzenia badań i szczegółowo rozwija treści zawarte we wstępie opracowania.

Rozdział trzeci Autor poświęcił ocenie bezpieczeństwa mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego w oparciu o dane statystyczne oraz badania społeczne. W tekście można wyróżnić kilka obszarów tematycznych, jakie Autor wydzielił w swoich rozważaniach, a w tym:

- zagrożenia społeczne w województwie warmińsko-mazurskim, scharakteryzowane w oparciu o dane statystyczne oraz badania społeczne prowadzone przez podmioty realizujące politykę społeczną;
- poczucie bezpieczeństwa w regionie warmińsko-mazurskim w ocenie jego mieszkańców, opisane w oparciu o badania sondażowe realizowane w latach 2014 i 2020;
- poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej w ocenie mieszkańców Olsztyna, scharakteryzowane w oparciu o dane urzędu statystycznego, Komendy Wojewódzkiej Policji oraz w świetle badań własnych prowadzonych w latach 2014 i 2020;
- ocena bezpieczeństwa w szkole i jej otoczeniu w województwie warmińsko-mazurskim dokonana w oparciu o badania własne prowadzone w latach 2014 i 2020;
- zagrożenia związane z pobytami żołnierzy amerykańskich w miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego oceniane w oparciu o badania własne realizowane wśród mieszkańców Morąga oraz powiatu piskiego;
- wpływ małego ruchu granicznego na stan bezpieczeństwa w regionie, scharakteryzowane w oparciu o dane Komendy Głównej Straży Granicznej;

W rozdziale czwartym Autor przedstawił zagadnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim, dokonał analizy podstawowych wskaźników związanych z wypadkami drogowymi oraz oceny stanu bezpieczeństwa we wszystkich po-

wiatach województwa. Szczególną uwagę zwrócił na drzewa rosnące na poboczach dróg, jako szczególną przyczynę wypadków drogowych do jakich dochodzi na terenie województwa, ale jednocześnie źródło sporów pomiędzy zwolennikami utrzymania dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego a zarządzającymi drogami. Rozdział powstał w oparciu o dane pochodzące z raportów i analiz stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

W rozdziale piątym Autor przeprowadził ocenę zagrożeń występujących w środowisku akademickim uniwersytetu warmińsko-Mazurskiego, jako elementu bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Przeprowadził analizę systemu ochrony i bezpieczeństwa na terenie miasteczka akademickiego, a następnie omówił skalę występujących tam przestępstw i wykroczeń. Analiza ta została przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie. Następne zagadnienie obejmuje organizację studenckiej imprezy masowej – Kortowiada i zagrożenia z tym związane. W końcowej części rozdziału Habilitant opisał zagrożenia wynikające z niekorzystnego zjawiska, jakim jest uprawianie hazardu i jego wpływu na bezpieczeństwo społeczności lokalnej.

Zasadniczą część monografii zamyka **Zakończenie**, w którym Habilitant podsumował swoje rozważania na temat zagadnień rozpatrywanych w procesie badawczym oraz potwierdził osiągnięcie celu jaki założył w procesie przygotowywania koncepcji badawczej.

W dalszej części pracy Autor przedstawił **Bibliografię** z jakiej korzystał podczas przygotowywania opracowania. Zawiera ona 217 opracowań w postaci wydawnictw zwartych i artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych oraz wydawnictwach zbiorowych (w tym 13 własnego autorstwa), a także 67 źródeł internetowych, z których czerpał informacje. Uzupełnienie pozycji naukowych stanowi 41 aktów prawnych i 18 innych dokumentów, które stanowiły podstawę podejmowanych działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa.

W opinii Recenzenta Autor monografii nie ustrzegł się pewnych mankamentów, do których należy zaliczyć:

- Niekonsekwencja w formułowaniu problemów badawczych – ogólnego i szczegółowych (s. 71). W problemie ogólnym Autor odnosi się do specyfiki województwa, obejmującej położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, historią, stosunki ludnościowe, problemy ekonomiczne i społeczne, a następnie formułuje pierwszy problem szczegółowy, który jest powtórzeniem odnoszącym się do tych samych uwarunkowań.

W ten sposób można przyjąć, że rozwiązując pierwszy problem badawczy Autor rozwiązał problem główny.

- Niekonsekwencja w doborze próby badawczej. Na s. 90 Habilitant opisuje sposób doboru próby reprezentacyjnej (jednak chyba chodziło o próbę reprezentatywną), a następnie przedstawia charakterystykę respondentów uczestniczących w badaniach, która odbiega od reprezentatywności.
- Podobnie w badaniach dotyczących pobytu żołnierzy armii amerykańskiej w wybranych regionach województwa badania prowadzone były wśród mieszkańców Morąga, na s. 78 Autor pisze, że prowadzono je wśród rodziców uczniów szkół, w średnim wieku, aktywnych zawodowo, natomiast na (s. 141) informuje, że w badaniach sondażowych wzięły udział osoby posiadające wykształcenie średnie i wyższe, wiążące swoje losy życiowe i zawodowe z regionem. W wielu przypadkach byli to właściciele małych firm rodzinnych i jednoosobowych. Należy sądzić, iż taki dobór respondentów nie przekłada się na poczucie bezpieczeństwa całej społeczności lokalnej.
- Wśród stosowanych technik badawczych Autor wymienia technikę wywiadu, o której pisze omawiając metodologie badań na s. 11, s. 74 i 75. Według tych zapisów technika ta została zastosowana w badaniach poczucia bezpieczeństwa mieszkańców województwa oraz w ocenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole i jej otoczeniu. W trakcie omawiania wyników badań dotyczących tych zagadnień odnosi się on głównie do wyników ankiet. Ponownie technika ta została wspomniana podczas analizy zagrożeń związanych z pobytam żołnierzy amerykańskich w Morągu (s. 140), jednak w tym przypadku również brak jest odniesienia do uzyskanych wyników.
- W trakcie omawiania wybranych aspektów bezpieczeństwa społeczności lokalnych Habilitant wskazuje na zagrożenia z jakimi one się wiążą, jednak omawiając poczucie bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym wśród mieszkańców województwa, nie odnosi się do wcześniej omówionych zagrożeń. Odnosi się wrażenie pewnego chaosu, co jest wynikiem braku wzajemnych powiązań pomiędzy niektórymi tematami badawczymi (obecność żołnierzy obcych państw, bezpieczeństwo w szkołach, bezpieczeństwo ruchu drogowego, mały ruch graniczny, bezpieczeństwo w miasteczku akademickim, hazard wśród studentów).
- Zastanowienia wymaga słuszność umieszczenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, jako elementu bezpieczeństwa społeczności lokalnych. W niektórych przypadkach doty-

czy ono bardziej osób spoza regionu niż samych mieszkańców województwa. Analiza wypadków oraz ich skutków nie precyzuje na ile jest to istotne dla miejscowej społeczności. Zresztą wskaźnik demograficzny oznaczający liczbę wypadków na 100 tys. mieszkańców pokazuje, że sytuacja w województwie jest jedną z najlepszych w kraju.

- Czytając treści zawarte w rozdziale 5.2. dotyczące organizacji juwenaliów studenckich o nazwie Kortowiada odnosi się wrażenie, że celem Autora było zaprezentowanie sposobu organizacji tej imprezy masowej, ze wskazaniem elementów zapewniających bezpieczeństwo jej uczestnikom. Zostały zaprezentowane rozwiązania dla roku 2019, z podaniem szczegółów, które moim zdaniem są mało istotne dla teorii bezpieczeństwa, a raczej stanowią swego rodzaju sprawozdanie z przeprowadzonej imprezy masowej. Niestety brak jest także wyraźnego odniesienia do bezpieczeństwa społeczności lokalnych, wniosków wynikających z realizacji tego typu imprez oraz propozycji rozwiązań, które mogłyby być powszechnie stosowane.
- Autor w niektórych miejscach monografii wdaje się w prezentowanie wielu szczegółów o charakterze informacji podstawowych, powszechnie znanych (charakterystyka systemu Schengen i jego wprowadzania, które mogłyby równie dobrze pominąć bez szkody dla dzieła, a przedstawić najważniejsze elementy istotne dla bezpieczeństwa lokalnego.

Podsumowując ocenę dzieła finalnego stwierdzam, że rozważania przedstawione w monografii „*Bezpieczeństwo społeczności lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim*”, pomimo pewnych uwag krytycznych, stanowią twórczy wkład do nauk o bezpieczeństwie.

Z pewnością należy wysoko ocenić warstwę metodologiczną monografii. Rozważania w niej zawarte są wartościowe poznawczo, czego źródłem są badania realizowane w terenie. Wyniki badań są osadzone w rzeczywistości i mogą być wykorzystane zarówno w dalszych teoretycznych analizach naukowych, jak i działaniach praktycznych.

Praca została opracowana rzetelnie pod względem językowym oraz edytorskim. Nieliczne błędy literowe, jakie można znaleźć w monografii nie mają wpływu na jej wartość.

Powyższe konstatacje pozwalają na stwierdzenie, iż monografia stanowi twórczy wkład dr. Bogdana Chmielińskiego w rozwój nauk o bezpieczeństwie. Jest ona swego rodzaju syntezą wieloletniego dorobku naukowego Habilitanta, realizującego badania wynikające z bieżących potrzeb społeczności lokalnej.

4. Ocena dorobku naukowego Habilitanta

Zaprezentowany dorobek naukowy Habilitanta obejmuje działalność naukową i prace naukowe przed oraz po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk wojskowych w specjalności dydaktyka wojskowa.

a. Ocena aktywności naukowej w zakresie działalności publicystycznej

Obronę rozprawy doktorskiej poprzedziło opublikowanie w Zeszytach Naukowych AON 3 artykułów jego własnego autorstwa, których zakres tematyczny związany był z dydaktyką wojskową.

Po obronie rozprawy doktorskiej Habilitant kontynuował działalność naukową i dydaktyczną prowadząc prace nad tematyką powiązania z rozprawą, co zaowocowało 4 publikacjami w postaci rozdziałów w monografiach pokonferencyjnych oraz 3 artykułami w czasopiśmie naukowych. Poruszane zagadnienia obejmowały tematykę z obszaru funkcjonowania sił zbrojnych. Ponadto opublikował 9 opracowań z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa, metodologii przygotowania prac dyplomowych oraz innych zagadnień powiązanych z obszarem tematycznym dotyczącym bezpieczeństwa.

Efektom dotychczasowej działalności naukowej są publikacje, które obejmują: 1 monografię autorską, 1 monografię – współredakcja naukowa, 12 artykułów w krajowych czasopiśmie naukowych, w tym 3 w języku angielskim, 1 artykuł w czasopiśmie zagranicznym (Litwa) opublikowany w języku angielskim, 24 rozdziały w pracach zbiorowych.

Tematyka badawcza powiązana z osiągnięciem naukowym, będącym treścią opublikowanej monografii po raz pierwszy pojawiła się w publikacjach Habilitanta w 2012 roku za sprawą publikacji „*Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Morąga w związku z lokalizacją baterii rakiet Patriot*”, a kolejne w 2-3 lata później.

Większość publikacji była bezpośrednio związana z zagadnieniami szeroko pojmowanego bezpieczeństwa, jednak w głównym nurcie badań pozostawały problemy bezpieczeństwa społeczności lokalnych.

W kontekście powyższych rozważań za ważniejsze pozycje z dorobku Habilitanta, które uzupełniają treści zawarte w monografii przedstawionej jako osiągnięcie naukowe uważam:

1. B. Chmieliński, *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Morąga w związku z lokalizacją baterii rakiet Patriot*, [w:] *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, A. Lewkowicz, T. Majer (red.), Wydawnictwo UWM, Olsztyn 2012, ISBN 978-83-62383-25-2, s. 11-16.

2. B. Chmieliński, *Prawne i społeczne aspekty pobytu obcych armii na terytorium Polski na przykładzie przygotowań do przyjęcia żołnierzy amerykańskich i baterii rakiet Patriot w Morągu*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Rozważania o przestrzeni bezpieczeństwa*, A. Urbanek (red.), Akademia Pomorska w Słupsku, Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2014, ISBN 978-83-936989-8-1, s. 307-318.
3. B. Chmieliński, *Wybrane aspekty bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym na przykładzie Warmii i Mazur*, [w:] *Polityka społeczna dla bezpiecznego rozwoju*, M. Leszczyński, M. Kubiak (red.), Wydawnictwo UG, Gdańsk 2015, ISBN 978-83-64970-01-6, s. 167-190.
4. B. Chmieliński, *Natężenie ruchu drogowego na terenie Kortowa – wpływ na bezpieczeństwo uczestników i kształtowanie bezpiecznych przestrzeni na UWM. Sprawozdanie z badań*, [w:] *Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne wobec potrzeb inwestycyjnych i bezpieczeństwa państwa*, B. Dobkowska, P. Sobotko, M. A. Ziniewicz (red.), Wydawnictwo UWM, Olsztyn 2015, ISBN 978-83-7299-954-2, s. 267-282.
5. B. Chmieliński, *Ocena bezpieczeństwa w szkole i jej otoczeniu na Warmii i Mazurach w świetle badań empirycznych*, [w:] *Bezpieczeństwo i edukacja w zmieniającej się rzeczywistości*, A. Wawrzusiszyn, J. Grzyba (red.), Wydawnictwo MODN, Ełk 2015, ISBN 978-83-932027-9-9, s. 135-150.
6. B. Chmieliński, R. Zalewski, *Zdarzenia drogowe w województwie warmińsko-mazurskim z udziałem drzew*, [w:] *Wybrane aspekty systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim*, B. Chmieliński, J. Żukowska (red.), Wydawnictwo Olsztyn 2016, ISBN 978-83-62383-92-4, s. 27-44.
7. B. Chmieliński, *Bezpieczeństwo komunikacyjne pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego*, [w:] *Wybrane aspekty systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim*, B. Chmieliński, J. Żukowska (red.), Wydawnictwo UWM Olsztyn 2016, ISBN 978-83-62383-92-4, s. 85-116.
8. B. Chmieliński, A. Wawrzusiszyn, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej w wybranych miastach Warmii i Mazur w świetle badań własnych*, [w:] *Jednostka–zbiorowość–państwo w dobie społeczeństwa ponowoczesnego*, M. Sitek, M. Such-Pyrgiel (red.), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, Józefów 2016, ISBN: 978-83-62753-65-9, s. 71-90.

9. B. Chmieliński, *Działalność Policji w ocenie mieszkańców Warmii i Mazur*, [w:] *225 lat policji w Polsce. Policja współczesna*, P. Majer, M. Seroka (red.), Wydawnictwo Olsztyn 2017, ISBN 978-83-947769-1-6, s. 83-98.
10. B. Chmieliński, *Wymiary i konteksty bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, [w:] *W poszukiwaniu tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, J. Piwowarski, J. Gierszewski (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa 2018, ISBN 978-83-8085-601-1, s. 136-145.
11. B. Chmieliński, *Przestrzenny wymiar bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, [w:] *W kręgu nauki o bezpieczeństwie*, M. Jurgilewicz, St. Sulowski (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa 2018, ISBN 978-83-8085-646-2, s. 85-97.
12. B. Chmieliński, *Pobyt żołnierzy NATO na terytorium polski – aspekt prawny i społeczny*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w XXI wieku*, St. Jaczyński, M. Kubiak (red.), Wydawnictwo UPH, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Siedlce-Warszawa 2019, ISBN 978-83-7051-942-1, s. 47-61.
13. B. Chmieliński, *Najechanie na drzewo jako przyczyna wypadków w miastach i powiatach województwa warmińsko-mazurskiego*, [w:] *Bezpieczeństwo w ruchu drogowym: nauka w służbie praktyki*, A. Tyburska, Z. Mikołajczyk, P. Łuka (red.), Szczytno 2020, ISBN 978-83-7462-690-3, s. 113-128.
14. B. Chmieliński, *Demographic and social determinants of safety of local communities in Warmia and Masuria*, [w:] "Security Dimensions. International & National Studies", No 22(2/2017), ISSN 2353-7000, s. 78-98.
15. B. Chmieliński, *Hazard w środowisku studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Sprawozdanie z badań*, [w:] „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje”, nr 26/2017, ISSN 2299-4033, s. 58-80.
16. B. Chmieliński, A. Wawrzusiszyn, *Impact of local border traffic on security of local inhabitants of Warmia and Mazury region*, [w:] "Public Security and Pulic Order. Scientific articles", Kaunas, No 18/2017, ISSN 2029-1701, s. 59-76.
17. B. Chmieliński, *Rozważania nad naukami o bezpieczeństwie i bezpieczeństwem społeczności lokalnych*, [w:] „Historia i Polityka”, nr 23(30)/2018, ISSN 1899-5160, s. 53-68.
18. B. Chmieliński, *The local aspect of social security – the case of Warmia and Masuria*, [w:] "Security Dimensions", No 28(4/2018), ISSN 2353-7000, s. 22-34.
19. B. Chmieliński, *Security of Local Communities on an Entity Basis* [w:] „Historia i Polityka”, nr 32(39)/2020, ISSN 1899-5160, s. 27-38.

Liczba publikacji związanych z prowadzonymi badaniami wskazuje na dążenie do popularyzacji uzyskanych wyników celem ich upowszechnienia w środowiskach zajmujących się powyższą tematyką. Niedosyt budzi jednak niewielka liczba publikacji w czasopiśmie zagranicznych, gdyż mogłoby się to przyczynić do szerszej popularyzacji wyników badań, a tym samym zwiększenia cytowalności opublikowanych dzieł. Ponadto Habilitant publikował głównie w czasopiśmie niskopunktowych oraz w wydawnictwach o małym zasięgu.

b. Ocena aktywności naukowej w zakresie popularyzacji nauki

W celu popularyzacji osiągnięć naukowych Habilitant wziął udział w 28 przedsięwzięciach naukowych (konferencje, zjazdy, kongresy) organizowanych w kraju, z czego 7 o zasięgu międzynarodowym, gdzie w 26 wypadkach występował z referatem lub komunikatem naukowym. W ramach tych przedsięwzięć prezentował problematykę związaną z szeroko pojętym bezpieczeństwem, a w 16 przypadkach z bezpieczeństwem społeczności lokalnych.

Wśród przedsięwzięć naukowych, w których uczestniczył Habilitant można wymienić:

1. I Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Bezpieczeństwo społeczności lokalnych, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 18 listopad 2011, referat: *Opinie mieszkańców Morąga na temat lokalizacją baterii rakiet Patriot.*
2. V Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Edukacja dla bezpieczeństwa, Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elku, Wydział Bezpieczeństwa Publicznego Uniwersytetu Mikołaja Romerisa w Kownie, Katedrę Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie i Katedrę Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 25 listopad 2013, referat: *Zarządzanie kryzysowe w szkole – reagowanie w sytuacjach zagrożenia życia i ataku terrorystycznego.*
3. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Zmieniająca się przestrzeń życia współczesnego człowieka – szanse, zagrożenia, wyzwania, Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku, 23 maj 2014, referat: *Edukacja dla bezpieczeństwa jako czynnik kształtujący bezpieczną przestrzeń dzieci i młodzieży.*
4. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne – aspekty materialne, proceduralne w teorii i praktyce, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 11 kwiecień 2014, refe-

rat: *Analiza natężenia ruchu drogowego na terenie miasteczka akademickiego UWM w Kortowie – wpływ na bezpieczeństwo uczestników i kształtowanie bezpiecznych przestrzeni.*

5. Konferencja Naukowa nt. Bezpieczeństwo a rozwój gospodarczy i jakość życia w świetle zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, Komenda Głównej Policji w Warszawie, 20 październik 2014, referat: *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej w wybranych miastach Warmii i Mazur w świetle badań własnych (A.Wawrzusiszyn - współautor).*
6. VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Edukacja dla bezpieczeństwa w dobie współczesnych zagrożeń, Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, Wydział Bezpieczeństwa Publicznego Uniwersytetu Mikołaja Romerisa w Kownie, Katedrę Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie i Katedrę Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 15 czerwiec 2015, referat: *Ocena bezpieczeństwa w szkołach na Warmii i Mazurach – wybrane zagadnienia.*
7. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Polityka społeczna dla bezpiecznego rozwoju, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, 22 maj 2015, referat: *Wybrane aspekty bezpieczeństwa lokalnego na przykładzie Warmii i Mazur.*
8. I Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Regionalne aspekty systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, 19 – 20 maj 2016, referat: *Bezpieczeństwo komunikacyjne pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.*
9. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. 225 lat Policji w Polsce, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wydział Administracji Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Instytut Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku, 23-24 czerwiec 2016 Olsztyn, referat: *Działalność Policji w ocenie mieszkańców Warmii i Mazur.*
10. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Hazard – zagrożenia dla państwa i jednostki, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 24 listopad 2016, referat: *Hazard w środowisku studentów UWM w Olsztynie. Sprawozdanie z badań.*

11. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Nauka w służbie praktyki, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, 29-30 maj 2017, referat: *Wpływ zadrzewień przydrożnych na bezpieczeństwo ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim.*
12. International Scientific Conference - XI Security Forum Cracow, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron w Krakowie, 06 – 07 czerwiec 2017, referat: *Wymiary i konteksty bezpieczeństwa społeczności lokalnych.*
13. II Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Wojna i bezpieczeństwo militarne” nt. Wojna i polityka, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, 08 – 09 czerwiec 2017, referat: *Pobyt żołnierzy NATO na terytorium Polski – aspekt prawny i społeczny.*
14. I Interdyscyplinarny Zjazd Katedr i Zakładów Bezpieczeństwa, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 28-29 wrzesień 2017, referat: *Rozważania nad naukami o bezpieczeństwie i bezpieczeństwie społeczności lokalnych.*
15. Security Forum 2018 – 44th CICA, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron w Krakowie, 05-07 czerwiec 2018, referat: *Lokalny wymiar bezpieczeństwa społecznego.*
16. II Interdyscyplinarny Zjazd Katedr i Zakładów Bezpieczeństwa nt. Tożsamość nauk o bezpieczeństwie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 12-14 wrzesień 2018, referat: *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych w ujęciu podmiotowym.*

c. Ocena aktywności naukowej w zakresie członkostwa w redakcjach naukowych monografii

Habilitant uczestniczył, jako współredaktor w przygotowaniu monografii naukowej pt. *Wybrane aspekty systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim* wydanej w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim.

d. Ocena aktywności naukowej w zakresie uczestnictwa w komitetach naukowych i organizacyjnych konferencji

W odniesieniu do konferencji i sympozjów naukowych, Habilitant nie uczestniczył w komitetach naukowych, natomiast warta podkreślenia jest działalność w sferze organizacyjnej, z racji faktu, iż od 2011 do 2018 roku brał udział w pracach komitetów organizacyjnych 9 konferencji naukowych, jako członek zespołu organizacyjnego.

e. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitant jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie, w którym pełni funkcję wiceprzewodniczącego oddziału warmińsko-mazurskiego

f. Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Brak aktywności Habilitanta w tym zakresie

g. Ocena aktywności naukowej w zakresie uczestnictwa w pracach badawczych

Kolejnym, niezwykle istotnym elementem pracy naukowej Habilitanta jest udział w realizacji projektów badawczych. W latach 2010-2020 kierował 10 projektami wewnętrznymi realizowanymi w ramach Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Wśród nich za najważniejsze należy uznać te, które podejmowały problematykę związaną z osiągnięciem naukowym, czyli bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Na uwagę zasługują przede wszystkim takie tematy jak:

1. *Lokalizacja rakiet Patriot w ocenie mieszkańców Morąga*, badania sondażowe (ankieta) z udziałem 851 respondentów, Akademicki Ośrodek Przynależności Obronnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Urząd Miasta Morąg, kwiecień 2010, kierujący badaniami.
2. *Bezpieczeństwo ruchu drogowego i kształtowanie bezpiecznych przestrzeni w miasteczku akademickim UWM*, badania sondażowe (obserwacja, ankieta), Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 16 – 22 kwiecień 2013, kierujący badaniami.
3. *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Warmii i Mazur*, badania sondażowe (ankieta) z udziałem 4579 respondentów, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, marzec – maj 2014, kierujący badaniami.
4. *Bezpieczeństwo w środowisku akademickim. Zagrożenia związane z hazardem wśród studentów*, badania sondażowe (ankieta) z udziałem 2166 respondentów, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, marzec – maj 2015, kierujący badaniami.
5. *Wpływu przydrożnych zadrzewień na bezpieczeństwo ruchu drogowego w województwie warmińsko-mazurskim*, badania (analiza dokumentów) realizowane przez Katedrę

Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego i Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie, październik – grudzień 2015, kierujący badaniami.

6. *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Warmii i Mazur*, badania sondażowe (ankieta), podłużne, powtórzone z 2014 roku, 3567 respondentów, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 1 luty – 5 maj 2020, kierujący badaniami.
7. *Oczekiwania i zagrożenia społeczności lokalnych związane z pobytom żołnierzy obcych armii w powiecie piskim*, badania sondażowe (ankieta), 465 respondentów, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, luty – marzec 2020, kierujący badaniami.

Habilitant poprzez uczestnictwo w pracach naukowo-badawczych zdobył określone doświadczenie oraz doskonalił warsztat badawczy, wprowadzając do praktyki wynikające z nich wnioski. W mojej opinii stanowiło to solidną podstawę do prowadzenia badań i opracowania ich wyników w formie monografii wskazanej, jako osiągnięcie naukowe.

h. Ocena aktywności naukowej w zakresie ubiegania się o granty naukowe

Brak aktywności Habilitanta w tym zakresie

i. Ocena aktywności naukowej w zakresie realizacji staży naukowych

Habilitant nie realizował staży naukowych w innych uczelniach i instytucjach naukowych w kraju i za granicą.

5. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

a. Ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Wykonanie na zamówienie Zarządu Dróg Zieleni i Transportu w Olsztynie badań sondażowych na temat *Poziom bezpieczeństwa i satysfakcji pasażerów komunikacji miejskiej w Olsztynie*.

b. Udział w zespołach eksperckich lub konkursowych

Habilitant ośmiokrotnie brał udział w pracach zespołów eksperckich, w tym m.in. jako ekspert z ramienia Prezydenta Olsztyna, pozostałe przypadki dotyczyły zagadnień rozwiązywanych w ramach Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

6. Podsumowanie

Moim zadaniem, jako Recenzenta, było dokonanie oceny osiągnięcia naukowego dr. Bogdana Chmielińskiego, jego dorobku naukowego oraz wkładu w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Zgodnie z *Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Analizując dane przekazane przez Habilitanta można następująco podsumować jego dorobek i aktywność naukową i sformułować wstępne wnioski:

- Habilitant posiada w dorobku **1 monografię naukową**, wydaną przez wydawnictwo ujęte w obowiązującym wykazie wydawnictw naukowych – jest to minimalny wymóg określony w ustawie, lecz w mojej opinii spełnienie warunku *minimum*, nie spełnia warunku *znacznego* wkładu w rozwój dyscypliny;
- uzupełnienie treści zawartych w monografii stanowi **19 artykułów**, które opublikował w wydawnictwach zwartych oraz czasopismach naukowych (w tym 3 w języku angielskim)
- opublikowanie **jednego artykułu w uczelni zagranicznej** (w języku angielskim), moim zdaniem nie spełnia minimum określonego w ustawie;
- Habilitant uczestniczył w **16 przedsięwzięciach naukowych** obejmujących konferencje, kongresy i zjazdy naukowe, co należy zaliczyć do jego większej aktywności naukowej w kraju;
- brał udział w **9 konferencjach naukowych** jako członek komitetu organizacyjnego;
- kierował **7 pracami naukowo-badawczymi** realizowanymi w macierzystej uczelni;
- uczestniczył w przygotowaniu **1 monografii naukowej**, jako jej współredaktor;
- jego aktywność naukowa realizowana w innych uczelniach i instytucjach naukowych dotyczyła głównie publikowania artykułów naukowych oraz udziału w konferencjach naukowych, z brakiem wymiany doświadczeń w ramach np. staży naukowych;
- nie prowadził aktywności we współpracy z uczelniami lub zagranicznymi instytucjami naukowymi;
- analiza bibliometryczna dorobku naukowego pokazuje, że Habilitant publikował swoje prace głównie w czasopismach i opracowaniach niskopunktowanych.

- cytowalność publikacji Autora jest bardzo niska - liczba cytowań w bazie Google Scholar – 5, Indeks Hirscha – 1;

W związku z powyższym dorobek oraz aktywność naukową Habilitanta oceniam jako przeciętną. O ile monografia może zostać oceniona pozytywnie pod względem umiejętności prowadzenia badań oraz omówienia zagadnień związanych z bezpieczeństwem społeczności lokalnych, to w niektórych obszarach zrealizował on zaledwie minimum działalności, a w innych nie prowadził żadnej. Dlatego trudno uznać to za znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej. Należy mieć na uwadze, że dorobek ten oraz aktywność naukowa były realizowane w dość długim okresie 22 lat od uzyskania stopnia naukowego doktora.

7. Wniosek końcowy

Przedstawiona w recenzji ocena oparta o zapisy Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* prowadzi mnie do wniosku, że dorobek oraz działalność naukowa dr. Bogdana Chmielińskiego nie są wystarczające, aby stwierdzić, że Habilitant wniósł znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz wykazał się istotną aktywnością naukową. W związku z powyższym nie udzielam rekomendacji do przyznania dr. Bogdanowi Chmielińskiemu stopnia doktora habilitowanego.

Wrocław, 20.06. 2021r.

